

Giacomo Leopardi /1798 - 1837/:

Vždy bude dobrák trpět, kdežto lotr
a padouch budou plesat, vždy se spiknou
veškeré třídy společnosti k boji
s ušlechtilými duchy, vždycky bude
pravá čest štvána závistí a zlobou!

Disidenti v Číně a SSSRském svazu.

Rozdíly mezi čínskými a sovětskými disidenty jsou při nejmenším tak velké jako jsou jejich společné rysy. První rozdíl je v tom, že autoři plakátu v Číně at jsou to skupiny, či jednotlivci smějí veřejně a v rámci existujícího politického systému protestovat. Neobracejí se na podzemí či zahraniční mínějí, nýbrž k nejvyšší autoritě v zemi - k Mao-tse-tungovi a ÚV KS.

U sovětských disidentech již nelze mluvit o zásadní věrnosti sovětskému zřízení a tato idea upadla ačkoliv byla užitečná v počátcích tohoto hnutí. Někteří sovětské disidenti včetně A. Solženicyna prohlásili, že socialismus selhal. Takový názor se ještě nevyskytl někde na zdech Pekingu či jiných čínských městech, ale za největší rozdíl mezi Čínou a SSSR spočívá v tom, že sovětské orgány by prostě za každou cenu ututlaly skandál kolem nějakého vysokého stranického funkcionáře, kdežto v Číně ať už z popudu z hora či pro nespokojenost z dle jsou zřejmě hrdí, že se veřejně kritizuje spáchaná křivda.

Sověty cenzurují Spojené státy.

V Sovětském svazu došlo k přerušení spojení právě v okamžiku, kdy americké televizní společnosti začaly vysílat z Moskvy. Je možné, že jejich komentátoři chtěli popisovat utrpení disidentů v Sovětském svazu, ale také je možné, že o tom hovořit nechtěli. V každém případě bylo americké veřejnosti odepřeno vyslechnout jejich hlášení. Cenzor prostě a jednoduše přerušil spojení a nezábránilo mu v tom ani to, že je v jeho zemi jako host prezident Spojených států. Jestliže je Sovětský svaz schopen provést takovou nehoráznost právě v době rozprav na nejvyšší úrovni, nemá vůbec smyslu, aby se Západ snažil v Ženevě vyjednávat o sobědobné výměně informací, osob a myšlenek.

Číňané kritizují drancování českého uranu.

Pekingská tisková agentura Nová Čína, ostře kritizovala Sovětský svaz za drancování československých uranových zdrojů při rozšiřování vlastního nukleárního potenciálu. Agentura Nová Čína poukázala na to, že Sovětský svaz využívá svou nadvládu nad Československem a zmocnil se celkem 90 % uranových rud jež a v republice těží. Československá těžba uranu tvoří celou pětinu sovětských uranových zásob. Agentura v dalším připomenula, že Sovětský svaz kontroluje těžbu uranové rudy i ve východním Německu a Maďarsku. Sovětské revizionisty uvedla a agentura kontrolují nejen naleziště a dopravu a těžbu uranové rudy ale dávají svému podřízeným instrukce, aby československým kolegům utajily všechny informace. Moskva otevřeně zamítla československou požadavku výstavby vlastního uranového průmyslu a kontroluje i stavby československých atomových elektráren.

V dalším agentura Nová Čína konstatovala, že Sovětský svaz zakázal diskuse o těžbě uranu v rámci RVHP. Technici zemí RVHP jež těží uran mají podle agentury zakázány vzájemné styky. Na př. českosl. personál uranových dolů, potřebuje povolení Moskvy na návštěvu uranových dolů ve východním Německu. Technické informace v těžbě uranu může Československo dostat také jen přes Moskvu. V závěru agentura konstatovala, že tato situace rozhořčuje československé občany, kteří si uvědomují, že uranové zásoby jim nepatří a že je končí agentura Nová Čína: "zabral Ivan".

Čínská zpráva při tom se nedotkla nejpalčivějšího - cenového problému, který drancování uranových zásob dělá ještě vypuklejší. V této souvislosti je nutno připomenout, že před rokem 14.5.73 prof. Eugen Löbl byv. řed. ČSB vdeníku NYT uvedl, že difERENCE mezisvět. cenami za 20 let činí 1 miliardu dolarů.

Nezaměstnanost v Západním Německu.

Komentář rozhlasové stanice Svobodná Evropa u mikrofonu Sláva Volný.

Hlavním šlágrům východoevropské propagandy při líčení situace na Západě vždy byla a stále je nezaměstnanost. V sobotu ráno hlásil pražský rozhlas ve zprávách, že v NSR bylo v červnu téměř půl milionu nezaměstnaných což prý je podle pražského rozhlasu 2x více než v červnu loňského roku.

Jaroslav Kučera, který měl v neděli večer na stanici Hvězda komentář o životní úrovni v Československu a na Západě však zřejmě neslyšel zprávy z předchozího dne, když suverénně hovořil o více než 600.000 nezaměstnaných v NSR. Stotisíc sem stotisíc tam, kdo by se namáhal být přesný, když přece jde jen o cvlivňování československých občanů.

Ovšem i zpravodajství českosl. rozhlasu bylo při formulování své zprávy o nezaměstnanosti v záp. Německu značně velkorysé. Podle hlášení západoněmeckého spolkového úřadu práce, který byl zveřejněn ve čtvrtek je nyní ve Spolkové rep 450.000 nezaměstnaných, a není to 2x více než vloni ale jen o 50.000 více než tomtéž období minulého roku. ~~xxxxx~~ 0,1 % proceschopných občanů je v Německu bez zaměstnání. Je zajímavé sledovat tuto manipulaci s čísly, kterou si československá propaganda může dovolovat jenom proto, že československý občan nemá prakticky možnost si ověřit jejich správnost. Nejde však jen o manipulaci s čísly, jde také o úplnost informací. Ten kdo chce objektivně informovat nemůže vytrhnout jen jeden údaj z celého komplexu otázek a tím argumentovat.

Není sporu o tom, že situace na západoevropském trhu má lehce se zhoršující se tendenci. Že národohospodářové i politici se jí zabývají velice vážně a nepodceňují ji. Ovšem ten kdo chce objektivně hovořit o situaci v NSR zejména v souvislosti se zaměstnaností případně s vývojem nezaměstnanosti musí bezpodmínečně brát v úvahu mnohé naprosto nezanedbatelné faktory. Nejdříve to, že v NSR podle posledních červnových údajů pracuje 2.520.000 pracujících dělníků ze zahraničí mezi nimi 600.000 Turků, 513.000 Jugoslávce, 420.000 Italů, 240.000 Řeků, 180.000 Španělů a 86.000 Portugalců, zbytek je z dalších nejrůznějších zemí. Počet těchto dělníků, kteří mají krátkodobé smlouvy je velice pohyblivý a řídí se konjunkturou.

Kdo chce hovořit o nezaměstnanosti v NSR musí mít na paměti ještě jeden fakt, že každý občan západního Německa má právo pracovat ve svém oboru, dělat to co se vyučil nebo na co má odpovídající vzdělání. Na př. rozhlasový hlasatel rozváželi pracovní smlouvy z jakého-koliv důvodu má právo zase se stát rozhlasovým hlasatelem. Ne jako v Československu jde pracovat do dolů, nebo do zemědělství, ale je veden jako nezaměstnaný a čeká až se uvolní místo. A jako nezaměstnaný je přirozeně zahrnut ve statistice nezaměstnaných a bere což je právo vyplývající ze zákona podporu v nezaměstnanosti. A ta není tak malá. Na př. ženatý muž s jedním dítětem, který předtím pracoval 2 roky a vydělával před tím přes 2.000 Dm bere kolem 1.300 Dm a jakékoliv ošetření či pobyt v nemocnici má zdarma. Žádný ohled se nebere k tomu, že třeba jeho manželka je zaměstnaná a sama vydělává. To na vysvětlenou toho, že sice na jedné straně jsou statistiky nezaměstnaných a na druhé straně jsou v novinách plno inserátů nabízejících práci. V této době zároveň vykazuje Spolkový úřad práce celkem 370.700 volných míst. Navíc ten kdo ztratil práci a má pocit, že v jeho oboru budou dále obtížné sehnat místo, má právo buď na přeškolení do oboru, který má nedostatek pracovníků. Toto přeškolení i když je často dosti nákladné platí beze zbytku pracovní úřad. A samozřejmě pobírá ten, kdo se rozhodl pro přeškolení plnou podporu.

Abychom byli úplní je nutno ještě dodat, že mnozí nezaměstnaní jsou na vrub strukturálních změn v průmyslu. Na př. v době kdy celý svět přecházel na tektutá paliva a uhelný průmysl byl v krizi stavěl Opel automobilové závody v typické hornické oblasti. Problémy samozřejmě jsou, ale zdaleka ne takové jak se je snaží líčit československá propaganda a myslím si, že ani Jaroslav Kučera by se nezlobil, kdyby místo svého platu mohl pobírat západoněmeckou podporu v nezaměstnanosti.

Nový propagandistický šlágr v ČSSR.

Ve spojitosti s oslavami kolektivizace československého zemědělství se v propagandistických člancích se stále vrací k tvrzení, že zatímco před nedávnem jeden zemědělec vyráběl potraviny pro čtyři osoby, dnes je zabezpečuje pro 13. V nekolektivizovaném západoněmeckém zemědělství se bez jakýchkoliv vychloubačných propagandistických článků vyrábí jeden zemědělec potraviny pro 30 osob a ve Spojených státech pro více než 50. To nevyžaduje další rozvádění této tématy.

Konference solidarity s chilským lidem.

U mikrofonu Svobodné Evropy je redaktor Karel J e z d i n s k ý.

Koncem minulého týdne se konala v Paříži z iniciativy francouzských komunistů konference solidarity s chilským lidem. V Praze se této konferenci věnovala značná pozornost a konference se ostatně zúčastnila i delegace pražského režimu vedená místopředsedou Národního shromáždění.

Fražská úřední zpráva v neděli tvrdila, že československá delegace vystupovala na konferenci velmi aktivně. Prof. Trávniček poskytl ještě před odletem řadu propagačních prostředků řadu prohlášení, která se hemžila starostmi o občanská práva chilského lidu. Na konferenci sám samotné však nehradil kroky slzy otevřeným cynismem, když prohlásil, že chilské události mají pro československý lid mimořádný význam, neboť prý ukázaly jak mohla vypadat situace v Československu, kdyby v r. 1968 mezinárodní solidarita nepomohla zachránit jeho socialistické zřízení. V jistém smyslu je to již obehraná písnička z níž se pražský režim marně snaží udělat šlágr. Má falešnou melodii i falešná slova a voní navíc pokrytectvím když se na pozadí chilské tragedie snaží vspravedlnovat a dokonce vychvalovat tragedii československou. Není jistě zapotřebí zrovna pražských propagandistů k tomu, aby demokratický svět se stavěl k chilským událostem kriticky. Pokud pak jde o souvislosti s Československem lidé povolnější a právě na levici udělali na rozdíl od Trávnička paralelu právě opačnou, když upozornili, že se jedná o potlačení dvou reformních hnutí a že represe byt pod rozdílnými hesly má podobný charakter.

V každém případě se zdá, že vytloukat kapitál kolem Chile byl vskutku právě ne nejšťastnější nápad režimní propagandy nebo se tu chytila nevhodného stébla trávy. Jde tu jen o rozpor mezi slovy a činy, např. z faktu že Československo projevilo krajní sdržeňlivost z přijímání politických uprchlíků z Chile na rozdíl třeba od západních demokracií, které však Praha jedním dechem obviňuje z sympatií s chilskou juntou. Je však práce vrcholem ironie, jestliže pražští normalizátoři právě požadují, aby chilská junta zastavila všechny represálie, jestliže žádají propuštění politických vězňů a obnovení občanských a demokratických práv, včetně svobody slova, tisku a shromažďování. Rozhořčení tu může znit úpřimně třeba od švédské vlády a mnoha jiných vlád. Sotva však od té vlády, která sama drží ve vězení lidi za jejich politické názory, která soustavně potlačuje je ve vlastní zemi občanské svobody a demokratická práva.

Odpůrci chilské junty směly po tisících opustit zem včetně významných prominentů. Pražská stranická junta to nedovoluje až na ojedinělé případy ani děte a starým rodičům nezponovaným československým exulantům. A navíc vychvaluje systém, který se od obyčejného fašismu a jeho metod liší jen terminologií.

Právě v době konání pařížské konference uveřejnil francouzský politický časopis "Politik", ostatně levicový, článek o systému věznic v Sovětském svazu. Podle střízlivých dokumentů opírajících se o materiál, mezinárodní organizace pro amnestii je ještě dnes v Sovětském svazu vzoru pražských normalizátorů vězněno 1.200.000 osob což je půl procenta všeho sovětského obyvatelstva a to je 10 x víc než je přirozené k celkovému počtu obyvatelstva ve Francii nebo Anglii. Kolik z nich je vězněno z politických důvodů lze těžko odhadnout, ale je to jistě značný počet uvážíme-li, že v komunistické diktatuře se považuje za trestný čin - pokus o přechod státní hranice, rozšiřování či jen pouhá četba zakázané literatury, pokus organizovat stávkou, být několik měsíců bez práce, stavět se proti rusifikaci či sověťisaci vlastního národa, či příslušet k nepovolené náboženské sektě. Mezi těmito politickými provinilci a zločinci se nečiní žádný rozdíl. V Sovětském svazu na př. doposud existuje víc než 250 trestních táborů s brutálními podmínkami v nichž manuální práci doprovází minimální kaloricky nedostatečná strava a zima s přísnými tresty v isožaci za sebemenší přestupek. I to se však jeví jako pokrok ve srovnání s fašistickými a v plném smyslu slova vyhlazovacími tábory stalinské éry, které dobře známe i z československé zkušenosti 50. let. Právě odpor k nim byl jednou z hybných sil obrodného procesu, který si prof. Trávniček trojí někde v Paříži srovnávat s chilským vojenským pučem. Ostatně jeden fakt mluví za všechny - chilští odpůrci vojenské junty vyhledávali útočiště na velvyslanectvích demokratických států v Santiagu a ani je nenapadlo dobývat se do dveří zastupitelství Sovětského svazu nebo ČSSR ačkoliv k tomu jist měli do doby než obě země přerušili diplomatické styky praktickou možnost. Foc-tivě řečeno žádný demokrat na světě se tomu nepodíval.

U mikrofonu Svobodné Evropy je Jaroslav Dresler.

V kultuře jdeme, káráme ba pádíme od úspěchu k úspěchu. Jenom na knižním trhu se to jaksi nechce projevit. Předminulý a minulý týden vyšlo zase několik desítek nových českých knih, ale soudobou literární novinku budete mezi nimi opět hledat - marně. Jak se sluší a patří nové české knihy musí zahajovat marxismus označený v bibliografickém třídění - O O, což jak doufáme neznamená, že by O mod nuly pošla ani to snad není narážka na něco jiného.

Krátce. Minulý týden vyšla Marxova "Kritika Gothajského programu" a tento týden sborník Marx-Engels-Lenin o revizionismu. Jinak si můžete koupit příručku Argentina, dále "1000 dobrých rad zahrádkářům", knížku o hormonu řídicích tvorbu červených krvinek. Můžete si pořídit základy ekonomického vzdělání z matematicko-přírodovědeckého cyklu. Dostanete knihu "Upravujeme motocykl pro závod" a mnoho jiných velice speciálních a velice prospěšných knih.

Krásná literatura je mezi těmito nejrůznějšími knižními obory nejkrásnější. Proto ji stihl osud Popelky. Samozřejmě se vydávají mrtví - Josef Kajetán Tyl, Jiří Mahen, Helena Malířová vesměs práce, které si můžete kdekoliv vypůjčit ve starších vydáních. Zbytek tvoří překlady, ovšem samé starší věci - nezbytná knížka o operacích sovětské rozvědky "Operace Jantar" a pak ještě "Breviář o českém víně" historie vinařství a vinařské technologie v Československu u něhož je třeba mít hodně dobré vůle, když ho chceme zařadit do oboru krásné literatury. Buď jak buď plní se alespoň plán. Knižního obchodu, výroby papíru a protože myslíme také na zadní kolečka celostátní sběr starého papíru v některém z příštích let. Mají to knihy osudy.

T i t o na návštěvě u Ceacesca v Rumunsku.

Tito se schází k výměně názorů na politickou situaci s rumunským prezidentem Ceacescem poměrně často. Od r. 1965, kdy se Ceacescu stal generálním tajemníkem RKŠ se oba setkali už po 12. Vztahy mezi oběma zeměmi je možno považovat za harmonické i když se rumunské vedení nijak netajilo obavami z vnitropolitického vývoje Jugoslávie v posledních dvou letech. Zdá se, že prezident Tito má situaci opět pevně ve svých rukou. Rumunský ministr zheraničil a c o - ve s c u navštívil Bělehrad oficiálně loni v listopadu. Jeho návštěvu oplatil tajemník ÚV Stane D o l a n c o tři týdny později.

Obě země stojí odhodlaný pokračovat ve své nezávislé politice. To se ukázalo především v r. 1968, kdy Tito a Ceacescu uvítali pražské jaro jako pokus o zavedení socialismu s lidskou tváří. V květnu toho roku veřejně vyslovili podporu Dubčekovu kursu. Tito a Ceacescu navštívili ještě Československo krátce před okupací. Tři dny po té co k nám vtrhla vojska Varšavského paktu se Tito s Ceacescem sešli v Temešváru a tuto bratrskou pomoc ostře odsoudili.

Od té doby se ve světové politice leccos změnilo. Vztahy mezi Jugoslávií a Rumunskem přešli obdobím zvýšeného nebezpečí jež představovaly pohyby velkých vojsk na jejich hranicích. Britská agentura Reuter a západoněmecká DPA nahnaly otázku o čem asi budou Tito s Ceacescem hovořit. Kromě projektu dalšího vodního díla na Dunaji a rozšiřování vzájemného obchodu budou na pořadu také důležité otázky politické. Především možnost svolání celosvětové konference KS. Moskva si konferenci přeje a některé východoevropské komunistické země se přidaly na její stranu. Ceacescu a Tito se ke konferenci stavějí s rezervou. Obávají se, že by na ni Moskva chtěla žádat definitivní odsouzení Maovy Číny. K účasti na takovém podniku se rumunská a jugoslávská strana nechtějí propůjčit. Považují jakékoliv odsouzení názorů druhého za nepřijatelné vměšování dovnitřních záležitostí. Jugoslávie je politicky nezávislá na sovětském bloku a Rumunsko je však členem Varšavského paktu a RVHP.

Hospodářské potíže ve východním bloku.

Ze Svobodné Evropy referuje redaktor Jiří Chmel a ř.

Když byla založena RVHP komunističtí ekonomové hlásali, že se zrodil mohutný hospodářský blok, který bude soběstačný a proto schopný čelit cenovým výkyvům a jiným nepředvídaným zjevům na světových trzích. Oprávněnost této téze však potvrzena nebyla. Celosvětové inflační trendy, nemálo urychlené přehnanými cenovými požadavky zemí produkujících naftu postihly jak napsal americký list "Washington Post" i země RVHP. Ceny ropy souply o 100 %. Ceny zemního plynu o více než 40 %, ceny surovin pro chemický průmysl o 35% a ceny kovů o 10-100%.

Východoevropské země sice odebírají velkou část surovin za pevné ceny ze Sovětského svazu, ale bez dovozu ze zemí nesocialistických se úplně obejít nemohou. Tím byly postaveny před svízelný problém jak udržet ceny spotřebního zboží v souladu se mzdovou úrovní. Maďarská vláda se pokusila řešit ten problém tím způsobem, že maloobchodní zboží subvencuje ze státní pokladny a to dosti úspěšně a cenová hladina stoupla v Maďarsku jen o 3,5% a letos nemá být vzestup vyšší než 2%. To si sice vyžádá značných nákladů a bude zčásti uhrazeno vyšším exportem a též částečně revalvaci maďarské měny vůči dolaru. To znamená se zeměmi ne socialistickými více než kdy jindy koexistovat. Nezbyvá nic jiného než se světovým hospodářským trendům přispůsobit.

P o p o v i ě z n o v u v e v e s m í r u .

Komentář připravil západoněmecký list "Die Welt":

Kdž Pavel Romanovič Popovič obletěl před 12 lety s Vostokem 4 demonstroval přesvědčivě moc sovětské kosmonautiky. Šok, který vyvolal po pionýrském letu Gagarina a Titova byl tak veliký, že počinil americké letectvo k uveřejnění mapy světa s vojenskými strategickými středisky, které kosmičtí sovětskí letci pravidelně přelétali. Chtěli tím upozornit Washington na vlastní slabé pozice.

Dnes obletává Pavel Popovič velitel stanice Saljut 3 zeměkouli za zcela jiných podmínek. A světová veřejnost pohlíží téměř znuděně k blikající umělé hvězdě. Sovětská kosmonautika v současné době nikoho příliš nevzrušuje, kdž Rusové prohráli závod o první místo na Měsíci. List "Die Welt" se domnívá, že to je omyl. Spojené státy nemají na toto desetiletí žádný velký plán letů do vesmíru. Let Saljutu 3 má velmi málo společného s přípravou společného letu Apollo-Sojuz v příštím roce. Po katastrofě Sojuzu 11 byly lety na Sojuzu 12 a Sojuzu 13 čímž byly nedostatky odstraněny. Kromě toho přešli Rusové z letů s tříčlenou posádkou k letům s dvoučlenou posádkou. Nyní mají astronauti dost místa pro kosmické obleky, které neměli při tragickém letu Sojuzu 11, protože lehkomyšlně podcenili nebezpečí dekomprese. Saljut 3 znamená zahájení letů k jiným hvězdám. Pavel Popovič znovu připravuje cestu. Můžeme očekávat až půl roční kosmické lety ve stanicích Saljut. Ke kosmické stavbě bude při pozdějších letech připojeno několik kosmických lodí. Bez konkurence Američanů, kteří ztratili elán budou Sověti více než půl desetiletí panovat v kosmu sami.

V y s t ě h o v a l e c t v í z S S S R .

Sovětský svaz zažívá v současné době největší exodus od dob revoluce. Začalo to v r.1970 vystěhováním jednoho tisíce Židů. V r. 1971 to bylo už 13.000 Židů. A v následujících letech stoupl počet na ročně 30.000 Židů, k tomu je nutno ještě připojit 10.000 vystěhovalců německého původu, kteří opustili Sovětský svaz od r. 1970. Píše list "Rheinische Post".

Občané Sovětského svazu jsou vychováváni k neomezené lásce k vlasti. Už pouhé přání opustit vlast je považováno za vlastizrada. A kdo dokonce u místních úřadů podá žádost o povolení k vycestování přijde skoro vždy o místo a je považován za jakéhosi mlomocného, kterému je se třeba vyhnout, aby se člověk sám nedostal do klatby. Musí mít proto obrovskou sílu kdo se rozhodl k tomuto kroku. Není možno zjistit kolik žádostí bylo úřadům podáno a bylo by chybné předpokládat, že by všichni sovětskí občané opustili svou zemi, kdyby byly otevřeny hranice. Počet těch, kteří chtějí vystěhovat v posledních letech neustále stoupá. Existují pro to dva důvody: za prvé se následkem kremelské politiky uvolnění vůči Západu vnitropolitické klima podstatně ochladilo. Za druhé politickou aktivitou vyvolané kontakty a objektivnější zprávy v sovětském tisku posilují zvědavost sovětských občanů.

Celá desetiletí hladověli lidé po informacích ~~xxx~~ o Západu a naskytají se nové otázky jež nejsou zanedbané. Proč smí jindy cestovat a já ne? Otázku se stále opakuje. Csamostatnění vzbudilo v občanech nové naděje. Vše ze Západu je přijímáno s nadšením naivním a nekritickým. Pouze asi 2 miliony sovětských občanů mohli v roce 1973 cestovat do ciziny. Asi jeden jediný za 120 lidí. A z těch h zase každý druhý nebo třetí do západních zemí. Tito lidé jde většinou o vědce, techniky a návštěvníky kongresů a ne cestující za zábavou. Návratem z cest násobí touhu ostatních občanů SSSR vidět také Západ na vlastní oči. Psychiatri hovoří o západní nemoci, protože mnozí z těchto cestujících zejména po delším pobytu se velmi těžko vpravují do sovětského normálně všedního života. Na druhé straně podle západních diplomatů by mnoho sovětských občanů odmítlo se vystěhovat, kdyby se mohli na vlastní oči ~~se~~ seznámit se zaslíbenou zemí. Tím by m

Političtí vězňe v Československu.

Reportér rozhlasové stanice Rudolf Ströbinger uskutečnil ve stanici "Deutsche Welle" rozhovor s předsedou koordinačního výboru organizace Amnesty International v západním Německu prof. heidelbergské univerzity dr. Heinrichem Schraiegem.

Pane profesore Amnesty International se zabývá politickými vězni ať už jsou v kterékoli zemi. Mohl by jste našim posluchačům v Československu osvětlit blíže úkoly Vaší organizace?

Naše organizace si klade za cíl v souvislosti s Československem sledovat všechny odsouzené osoby v souvislosti s pražským jarem.

Pane profesore není právě snadné se dovědět o politických procesech ve východní Evropě, jak se o nich dovídáte Vy?

Máme jednak zprávy našeho sekretariátu a pak zprávy deníků jako je "Die Welt", "Le Monde", anglický "Observer", neb jiných známých novin, a rovněž jsou to informace od exilových Čechů, kteří bydlí v západním Německu.

A jak myslíte pane profesore, že vaše organizace může pomoci politickému vězni v Československu?

Je to skutečně obtížné, my nemáme žádné politické nebo politicko-mocenské prostředky abychom mohli zasáhnout do chodu událostí. Naší jedinou zbraní je a to stále zdůrazňují psací stroj. Můžeme finančně podporovat rodiny vězňů, píšeme vládnoucím kruhům, předsedům soudů, hlavám států, ředitelům věznic a snažíme se o písemný kontakt přímo s vězni. To je vlastně bohužel všechno co můžeme učinit.

Pane profesore podařilo se už někdy některé skupině ve Spolkové republice navázat přímý kontakt s politickým vězňem v Československu, nebo s některým z jeho rodinných příslušníků?

S některými rodinami máme docela dobré spojení.

Pane profesore mohl by jste jmenovat některé politické vězňe v Československu a o které pečují skupiny ve Spolkové republice?

Jsou to vězňové z devíti přelíčení jež se konala v určitém období. Jsou to první vězňové z procesu s Müllerem a Tesařem. Müller byl vedoucím studentstva a Tesař historik. Potom to byl proces s Hüblem a proces se Šabatou. Amnesty International pečuje o tyto vězňe:

Jaroslav Mencl, Jaroslav Korávek, Jiří Müller, Zdeněk Pokorný, ^{Gertruda} Pospíšilová, Zdeněk Přikryl, Antonín Kosek, Jaroslav Šabata, Milan Šilhan, Hubert Stein, Jaroslav Studený, Jan Tesař, Vlastimila Tesařová.

Pane profesore dovolte další otázku, to co jste právě uvedl a jmenoval ně které politické vězňe jsou lidé, kteří byli zatčeni údajně za své protistátní názory, nebo jiné delikty které spadají do ochrany OSN pro lidská práva. Já bych chtěl svou otázku rozšířit - zda v Československu podobně jako v Sovětském svazu se jedná o zavírání nejen do věznic, ale také do psychiatrických ústavů?

O ničem takovém nám zatím není známo.

Děkuji Vám pane profesore za rozhovor.

" D i a l e k t i k a m o c i "

Sviták je bezpochyby nejvíce vydávaným českým autorem - vědcem, proto, že se zabývá stále aktuálními problémy ale i proto, že se neomezuje na vědecké práce, ale, že jeho tvorba zahrnuje i zajímavé eseje, satiru a literárně zpracované diskuse oslovující co nejširší čtenářskou obec.

Úvodní větu jsme nevybrali náhodou - naznačuje mnohé. Jednak Svitákovu kritiku pražského jara, jednak jeho schopnost koncentrovat závěry v přitažlivě přijatelné formě i filosofických postulátů, které se snaží zůstat nad problémy. Jde o perspektivy českých politických úvah v Československu samém jakož i v československém exilu.

Sviták poznamenává, že českému poúnorovému exilu trvalo téměř 10 let nežli se zbavil pouhého rozhořčení a než jeho nejlepší hlavy dospěly k formulaci gradualismu, jenž nejlépe odpovídá, jak říká Sviták pohybu dějin. Posrpnová emi grace překonala emotivní faktory sice neméně nesnádně, ale v nepoměrně kratší době. Jednu z těchto názorových škol představuje Sviták sám. Poslechněme si jak hodnotí základní předpoklady pro vypracování dlouhodobého úspěšného politického programu.

Hlavní postulát takového programu musí vycházet ze skutečnosti, že socialismus s lidskou tvářící ztroskotat. Jinými slovy řečeno aparát komunistické strany není schopen ani mírné transformace režimu ve smyslu postupné demokratizace a tím méně hlubší změny, které by vyšli vstříc přáním absolutní většiny obyvatel.

Základní iluze o lidské tváři na základě totalitní diktatury zůstává stejným ideologickým podvodem jakou byla před srpnem i po něm. Reformovat totalitní diktaturu není možné. Revizionistický program musí být chybný - povede k porušení, že noví pragmatičtější a možná nacionalističtější intelektuálové budou horší než stará neschopná, ale alespoň nehybná byrokracie novotnovských taticků. Novotného systém byl neschopný, ale nebyl shnilý v základech. Husákov režim může mít ekonomické úspěchy, ale nic nezabrání tomu, aby neprohnil až do základů k onomu stupni, kdy je reforma už nemožná a jediným řešením je jen základní změna.

Z toho vyplývá, že v příštích změnách se nemůžeme orientovat na některé rozpory v politbyru, nýbrž na rozvoj masového lidového protestního hnutí jež je autodestruktivní proto, že jej má každý podobný systém zabudován sám v sobě. Tedy hnutí jež bude znamenat konec policejní diktatury jedné strany.

Sviták se tímto prvním postulátem dostává do sousedství mnoha autorů t.zv západní nové levice jež vycházejí z toho, že revoluce ve východní Evropě včetně Říjnové a Sovětském svazu nebyly revoluce socialistické. Podobné revoluce na tyto země teprve čekají. Všechno ostatní včetně pražského jara se pokládá jenom za větší či menší boj o udržení stalinských doktrin jichž se ani ti největší reformátoři neumí zbavit. Sovětská intervence v Československu vyvrátila iluze technicko-byrokratické elity o ní samé, říká Sviták. Potom formuluje svůj druhý závěr:

Základním programovým rysem nové perspektivy je socialistická demokracie, přesněji řečeno ona pluralita politických stran a politických skupin, které se matně rýsovala těsně před okupací. Tuto siciáslitickou demokracii není možno vymezit jako systém institucí. Tedy socialistická demokracie jako pokus o sjednocení občanských svobod, nikoliv jako záměrný výsledek revizionistického kvasu. O tuto demokracii neusilovali ani aparátníci kolem Dubčeka, ani reformně nalaďení intelektuálové, nýbrž lid sám.

Nakonec uvádí Sviták třetí postulát českého politického programu:

Pokud východní Evropa trvá jako zájmová sféra Sovětského svazu musíme počítat se změnami v samotném Sovětském svazu. Tento největší koloniální systém našeho věku se zhroutí ještě v tomto století. Ovšem bezprostřední příčiny vedoucí k tomuto zhroucení mohou být různé. Nemůžeme vyloučit ani reformační proces uvnitř sovětských struktur, ani válku, ani revoluci, tedy jakési sovětské hnutí za socialistickou demokracii. Dojít k tomu však musí. Sám rozpor mezi technickým vývojem a výrobními vztahy si to vynutí. Přežívající kontrarevoluční stadium vyplývající z tohoto sovětského systému a který je ve východní Evropě zabezpečen prozaickou přítomností tankových divizí a které zasahovaly vždy, kdy národy chtěly prosadit svá vlastní autentická, socialistická řešení. Avšak socialistické revoluce, které provedeny nebyly se stále oklikou jakousi lstí dějin vrací a vytvářejí státně-kapitalistickému režimu diktaturu sovětského typu explozivní situaci. Sovětská velmoc byla až dosud schopna tyto explozivní situace izolovat a zničit cestou polské zrády, liberalizace mažarského povstání a československou okupací. Záhy však mohou přijít explozivní situace další.

Sviták po tomto vymezení tří základních předpokladů dává sám otázku: Jak budoucně na explozivní situace reagovat? Jak reagovat na další politické pohyby ve východní Evropě ve chvíli, kdy i sovětský polokoloniální systém nebude moci tyto pohyby řešit prostředky pouhé vojenské represe. Vycházejí mu především dva základní závěry. Především nenechat tyto politické pohyby znovu za žádnou cenu izolovat do pouhých rámců národních a státních hranic. Tomu ostatně napomáhá sovětská politika nechtěně programem větší integrace v této sféře.

Druhým jeho závěrem je: Nepodlehnout podruhé iluzi o částečné revizionistické koncepci liberalizace o schůdné pokojné cestě a nebát se na sebe vzít riziko o jeho celkovou skutečnou změnu.

"V policejním režimu pochopitelně každá opozice na sebe bere podobu revoluce a musí ji provést a hájit i zbraněmi. Jinak bude zničena. Jiné volby není. Nová příští demokracie v Československu může proto vzniknout jen z nové příští socialistické revoluce v procesu masového hnutí za strukturální reformy. Neuskutečnime-li takovou revoluci nebo nepřipojíme-li se k ní v pravý okamžik budou naši vnukové psát azbukou a závidět Čuvašům."

To je jistě příkré, jednoznačné snad až příliš jednoznačné stanovisko. Mnohé se dá proti tomuto závěru z hlediska dnešní situace namítat jedno je však třeba z hlediska zkušeností evropských národů přiznat: politický cíl má-li být úspěšný musí být i pro většinu obyvatelstva jasný a ve svých základech třeba sebekritický. Kdosi mýlí nemůžeme posoudit my nýbrž příští léta.